

plan kan alleen onaangenaamheden en moeilijkheden aan de nabestaanden en aan hem, voor wien verlof aangevraagd wordt, veroorzaken.

Zutphen,
13 Juni 1918.

J. JANZEN,
tijd. off. v. gez.

II.

Aan collega METLLAR wil ik het volgende opmerken:

a. Het aankondigen van contrôlebezoeken is practisch onuitvoerbaar en bovendien overbodig, aangezien iedere militair, die wegens eigen ziekte of ziekte van een familielid van verlof achterblijft of verlof krijgt, weet, dat het ziektegeval door een officier van gezondheid gecontroleerd zal worden (aanschrijving opperbevelhebber dd. 2 Sept. 1915 A n°. 3068 2de en 3de alinea). De betrokken militair kan zijn familieleden dus op dat bezoek voorbereiden. Trouwens mijn ervaring, die over meer dan 1200 contrôles loopt, leert mij, dat men steeds drommels goed wist, wie ik was en wat ik kwam doen.

b. De raad, dien collega METZLAR geeft, om aan den controleerenden officier van gezondheid den toegang tot den niet-militairen zieke te doen ontzeggen, heeft voor den betrokken militair zeer bedenkelijke gevolgen, aangezien de ziekte dan niet als geldige reden voor het verlof wordt beschouwd en het verlof dus niet wordt verleend c. q. wordt ingetrokken (aanschrijving opperbevelhebber 26 Juni 1915 A n°. 1949 3de alinea).

c. Wanneer collega METZLAR mocht meenen, dat in een bepaald geval een officier van gezondheid zich aan persoonlijk ontactvol optreden heeft schuldig gemaakt (wat mij echter in de besproken aangelegenheid volstrekt niet het geval lijkt), dan behoort een klacht daarover thuis bij den inspecteur van den geneeskundigen dienst en niet in dit *Tijdschrift*.

Aan collega NICOLAÏ wil ik opmerken:

a. Ruggespraak houden met den betrokken arts is zeker aan te bevelen, doch alleen uitvoerbaar voor wie af en toe eens een enkele contrôle te verrichten heeft. Wie dagelijks ettelijke contrôlebezoeken ten plattelande heeft af te leggen en met de allertreurigste trein- en tramverbindingen heeft rekening te houden, zal dit meestentijds niet kunnen doen.

b. De opmerking van collega NICOLAÏ: wij komen als *dokter*, dus staan wij op een zeer humaan standpunt, is mij niet recht duidelijk. Ik zou willen zeggen: bij een contrôlebezoek komen wij als *ambtenaar* en hebben wij *nauwgezet*, doch op de *meest stipte wijze*, de wettig gegeven voorschriften uit te voeren.

Alkmaar,
15 Juni 1918.

G. VAN DER REIJDEN,
officier van gezondheid 2de kl.

III.

Mijn bezwaren zijn twee in getal, doch staan met elkaar in nauw verband. Zeker zou één er van voor een deel worden opgeheven, wanneer de contrôlebezoeken werden gemaakt op de manier, waarop collega NICOLAÏ dat doet: de manier van den gentleman-dokter. Ik zeg opzettelijk „voor een deel”, omdat het een bezwaar blijft in sommige gevallen, dat den zieke (niet-militair) een door hem (haar) niet gewenscht bezoek wordt gebracht door een „vreemden” dokter.

Op de vraag van collega NICOLAÏ, of ik mij met zijn wijze van het uitoefenen der contrôlebezoeken kan vereenigen, is dus mijn antwoord, dat de manier mij voorkomt te zijn alles wat men kan verlangen, maar dat ik het betreurt, dat onze militaire collega's gedwongen worden tot het brengen dier bezoeken. Uit het opschrift van mijn stukje bleek reeds, dat m. i. de militaire autoriteiten (d. w. z. niet de militaire artsen), als er schuld is, de schuld dragen van het, naar ik meen, verkeerde contrôle-systeem.

De dokter van den militair is de officier van gezondheid, ook dan, wanneer de militair met een kort verlof thuis is. Wordt dus een „verlofganger” ziek, en komt hij in behandeling van een burgerarts, dan kan m. i. deze zich beschouwen als de

„waarnemer“ van zijn militairen collega. Deze laatste *mag* dan ook, dunkt mij, zonder veel formaliteiten tegenover zijn burger-collega, den patient bezoeken, al rekt men enig overleg toch steeds gewenscht, óók in het belang van den zieke. Herhaaldelijk werden patiënten-verlofgangers van mij, o. a. één met een beenbreuk en één met een haemarthros genu, „opgelicht“, vervoerd, zonder dat ik dat bemerkte, voordat ik den zieke ging (be)zoeken! Als *regel* weet ik nooit of er, wie er, wanneer er een officier van gezondheid komt!

Geheel anders, wanneer niet de verlofganger zelf, doch een zijner naastbestaanden ziek is. Het contrólebezoek aan die groep van zieken moet beschouwd worden als volstrekt *verboden* zonder medewerking van den behandelenden arts. De patient heeft het recht den „controleur“ niet te ontvangen, en zijn (haar) arts moet in de gelegenheid worden gesteld het collegiaal bezoek bij te wonen, en bemiddelend op te treden. Een officier van gezondheid, die niet volgens dezen eisch handelde, behoorde door zijn chef „officieel“ te worden berispt, en, bij recidief, te worden gestraft, m. a. w. de door mij bedoelde regeling, dus dezelfde als door collega NICOLAÏ voor alle gevallen gewenscht, behoorde den offic. v. gez. als bindend te worden voorgeschreven.

Zonder schriftelijk „bewijs“ van onze hand staan de commandanten hun ondergeschikten, wier naastbestaanden ziek zijn, niet toe deze te bezoeken. En wanneer wij dit „bewijs“ (ironie!) gegeven hebben, zendt men iemand om te gaan zien, of er ook een valsche verklaring is afgegeven! Het is een wonder, dat wij ons dit zoo lang hebben laten welgevalen. In het bēgin dacht allicht iedereen: nu maar eerst helpen, zonder „lastig“ te zijn. Maar na vier jaren oorlog steeds nog maar geen behoorlijke behandeling voor den fatsoenlijken burgerarts, die, ten minste zoo gaat het mij, deze contróle als een beleediging voelt, dat is wel wat erg. Men zegt, dat er aan den geneeskundigen dienst in ons leger hier en daar nog wel iets ontbreekt. In hoeverre dat juist is, kan ik niet beoordeelen, maar ik meen, dat op het door mij bedoelde punt wel iets te verbeteren valt. Hoe men dan zou moeten waken tegen de misbruiken van onbetrouwbare menschen, die geen arts behoorden te zijn? Wel, ik zou veel nut durven verwachten van overleg hieromtrent tusschen bijv. den minister van oorlog en het hoofdbestuur der Nederl. Maatschappij tot bevordering der Geneesk. Denk eens aan de verhouding tusschen het bestuur der Rijksverzekeringsbank en onze Maatschappij, in overeenkomstige omstandigheden.

Apeldoorn, 16 Juni 1918.

Dr. C. METZLAR.

VOEDSEL VOOR ZIEKEN.

I.

Aan alle lezers van dit *Tijdschrift* is het ongetwijfeld bekend, dat de minister van landbouw enz., in 1917, steunende op een uitspraak van specialisten in maag- en ingewandsziekten, het onnoodig oordeelde, in bepaalde gevallen zuivere tarwebloem voor zieken beschikbaar te stellen en eindelijk, nadat in de Tweede Kamer deze zaak met eenigen nadruk ter sprake was gebracht, toezeggingen deed ten behoeve dier groep van zieken, wier bestaan tot dusverre officieel was ontkend geworden. Wie de telkens terugkeerende zorgen heeft medegemaakt, van iemand, die voor zijn voeding zuivere tarwebloem noodig heeft, zal met groote vreugde kennis hebben genomen van de eerste mededeeling van het Geneeskundig Bureau M. v. L. Afd. C.Z. dd. 1 Maart 1918, waarin de door den minister gedane toezegging tot een practische regeling scheen te zijn gekomen: „Havervlokken, havermeel en *zuivere tarwebloem* zullen in de apotheken komen, maar tot zeer beperkte hoeveelheden en alleen na aanvraag onmiddellijk bij het Geneeskundig Bureau verkrijgbaar zijn. Volledige inlichtingen omtrent het geval zijn noodig.”

Sinds langeren tijd had ik een patiēnte onder behandeling, die naar mijn overtuiging in de allereerste plaats voor toewijzing van zuivere tarwebloem in aanmerking zou moeten komen. Deze patiēnte lijdt sinds jaren aan ernstige afwijkingen van de spijsverteringsorganen. Een chronische dysenteriforme catarrh van den dikken darm staat in